

merali, vt à se inuicem non potuerint separari (ibi-
dè versu vigesimo octauo.) Porro in rationali po-
sita erat *Doctrina & veritas*, super pectus Pontifi-
cis (vers. 30.) Hebraicè *Vrim & Thummim*.

8. In capite erat Cidaris seu tiara, id est, mitra
quædam ex bysso confecta, cui affigebatur lamina
aurea, supra frontem Pontificis, cum hac inscrip-
tione, *Sanctum Domino*, Exodi 28. versu trigesimo
sexto. Sic enim loquitur textus: *Facies & laminam
de auro purissimo, in qua sculpes opere celatoris, Sanctum
Domino. Ligabisque eam vitta hyacinthina, & erit su-
per Tiaram imminens frontis Pontificis.*

9. Quæres primò: Quid significauerint orna-
menta Pontificis? D. Thomas in 1. 2. quæst. 102. ar-
ticulo 5. ad 8. adfert duas significationes: Vnam
litteralem, alteram mysticam. Secundum litteram,
inquit, ornamenta Pontificis designabant disposi-
tionem huius mundi, hoc modo. Primò, Femina-
lia linea, & vestis linea significabant terram, ex
qua linum nascitur. Secundò, Balteus, Oceanum,
qui cingit terram. Tertiò, Tunica hyacinthina, aë-
rem, qui hyacinthini coloris est. Quartò, Tintin-
nabula illius tunicæ, tonitrua aëris. Quintò, Mala
punica, coruscationes, quæ fiunt in aëre. Sextò,
Ephod, seu superhumeralis, cælum syderiũ. Septi-
mò, Duo onychini, duo hemisphæria, vel certè So-
lem & Lunam. Octauò, Duodecim gemmæ in pe-
ctore, duodecim signa Zodiaci. Nonò, Tiara, cæ-
lum empyreum. Decimò, Lamina aurea, Deum
omnibus præidentem.

10. At mysticè designabant virtutes, quæ de-
bent esse in Pontifice. Ac primò, feminalia linea
significabant castitatem: vestis linea, puritatem vi-

tæ:

tæ: cingulum discretionem: tunica hyacinthina
cælestem conuersationem: tintinnabula aurea. sa-
nam doctrinam: mala punica, bonos mores: super-
humeralis, sufferentiam infirmitatum populi: ratio-
nale in pectore cum nominibus filiorum Israël,
charitatem & sollicitudinem pro fidelibus: Tiara
in capite, rectam intentionem: Lamina aurea in
fronte, memoriam ac recordationem Dei. Hæc ex
D. Thoma.

11. Alij non malè de Christo interpretantur,
nam ille fuit verus ac primarius Pontifex, cuius
typum gesserunt Aaron & successores eius. In
illo perfectissimè fuerunt omnes virtutes, per
ornamenta Pontificalia designata. Ille suis hume-
ris portauit duas gemmas, id est, pretium redem-
ptionis duorum populorum, Iudæorum scili-
cet & Gentilium. Ille in suo pectore insculpta
habuit nomina electorum. Ille quacunque inces-
sit, ex strepitu prædicationis Euangelij, & suavis-
simo virtutum odore, percipi potuit ac obser-
uari.

12. Quæres secundò: An solus Pontifex vsus
fuerit Ephod seu superhumerali? Ratio dubi-
tandi est, quia legimus alios quoque, præter Pon-
tificem, vsos esse, nempe Leuitas, Sacerdotes,
Reges. Nam de Samuele, qui erat Leuita, sic ha-
bemus primo Regum secundo, versu decimo-
octauo: *Samuel autem ministrabat ante faciem Domi-
ni, puer, accinctus Ephod lineo.* De Sacerdotibus pri-
mo Regum vigesimo secundo, versu 18. *Doëg
Idumæus irruit in Sacerdotes, & trucidauit in die
illa octoginta quinque viros vestuos Ephod lineo.* De
Dauide Rege 2. Regum 6. 14. *Dauid saltu-*

L

bat

bat totis viribus ante Dominum, accinctus Ephod lino.

13. Respondeo. Duplex fuit Ephod seu superhumeralis in veteri Testamento. Vnum contextum ex auro, purpura, hyacintho, cocco bis tincto, & bysso retorta. Alterum simplex, lineum, candidum. Priori solus Pontifex utebatur, posteriori alij. Ita D. Hieronymus in Epistola 127. ad Fabiolam, & epistola 130. ad Marcellam, Abulensis lib. 1. Reg. cap. 22. q. 27. Ribera libro 3. de templo cap. 10. & alij passim.

14. Quæres 3. in quem finem solitus sit Pontifex gestare Ephod? Ex Scriptura constat, in tribus casibus solitum esse gestare. Primò, in consecratione. Quando enim mortuo Pontifice, alius subrogabatur, necesse erat solenni ritu eum consecrari, quod fiebat assumptione habitus Pontificalis, & vntione capitis. (Exodi 29. 29.) Secundò, in ingressu Sanctuarij, quando sacrificabat & deprecabatur pro populo. (Exodi 28. 29.) Tertiò, quando consulebat Deum in rebus dubiis. De hoc casu potissimum hîc agimus.

15. Igitur notandum est, in veteri Testamento fuisse tres modos consulendi Deum in rebus dubiis, & accipiendi ab eo responsa. 1. Per visiones & somnia. 2. Per Sacerdotes. 3. Per Prophetas. Hoc colligitur ex illo 1. Regum 28. 6. *Consuluit Saul Dominum, & non respondit illi, neque per somnia, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas.*

16. Modus consulendi per Sacerdotes, (de quo solo hic agimus) sic habebat: Rex, aut Princeps,

ceps, aut populus Israëlitarum, si quando dubitabant, quid in rebus magni momenti agendum sibi esset, iubebatur adire Pontificem seu summum Sacerdotem, qui indutus Ephod consulebat pro ipsis Deum. (Numer. 27. 21.) Eius rei varia exempla allata sunt quæstione præcedenti. Nihilominus supersunt quædam dubia, quæ hoc loco discuti possunt. Ac primo quæritur, an is qui per Pontificem consulebat Deum, debuerit in propria persona præsens esse Pontifici? Respondeo. Tametsi sapius id fieret, non tamen erat necesse fieri. Nam sicut absens poterat agere cum Propheta, sic etiam cum Pontifice. Secundò, an immediatè suam quæstionem proposuerit Pontifici, an Deo coram Pontifice?

Respondeo: Immediatè Pontifici, & Pontifex Deo. Ita plures sentiunt. Tertiò, an hæc propositio debuerit fieri coram Arca? Respondeo: Fiebat coram Arca, si adesset; secus, si abesset. Quartò: Quomodo Deus solitus sit dare responsa Pontifici interroganti? Respondeo: Authores dissentiunt. Aliqui putant, per Angelum voce humana loquentem: Alij, per occultam Spiritus sancti reuelationem. Alij, per schedulam. Alij, inter quos Iosephus, per splendorem gemmarum seu lapidum, qui erant in Rationali supra pectus Pontificis. Hoc sic explicant. Si lapides seu gemmæ plus solito splenderent, signum erat feliciter successurum: si minus solito, malè successurum. Si nec plus, nec minus, sed mōre naturali splenderent, signum erat Deum non velle re-

spondere. Et sic putant accidisse, quando Saül consuluit Deum per Sacerdotem.

17. Ultimo quæri potest, quando cessauerit hic modus consulendi Deum per Pontificem, & accipiendi ab eo responsa? Abulensis putat cessasse eo tempore, quod inter Alexandrum Magnum & Machabæos intercessit. Genebrardus, eo tempore, quo Ioas Rex occidit optimum Pontificem Zachariam. Alij denique ab initio captiuitatis Babylonicæ, quando sacrificium cessauit. Nam verisimile est, Iudæos propter sua peccata, vno eodémque tempore, & oraculo & sacrificio spoliatos fuisse, quod contigit ad initium captiuitatis Babylonicæ. Quod videtur spectare illud Osee 3. 4. *Dies multos sedebunt filij Israël sine Rege, & sine Principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephod.*

QVÆSTIO VI.

Quos & quantos redditus habuerint Sacerdotes & Pontifex?

1. Sicut Deus ex 12. Tribubus Israël elegit vnam pro diuino seruitio, vt supra dictum est, nempe tribum Leui, in qua erant Leuitæ, Sacerdotes, & Pontifex; sic eandem tribum, tanquam sibi peculiariter mancipatam, voluit in suam curam suscipere, & de certis redditibus paternè illi prouidere, iuxta illud Num. 18. 20. *Dixit Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: Ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israël.* Hinc etiam postea

postea factum est, vt in diuisione terræ promissionis, singulæ tribus acceperint suam portionem, excepta tribu Leui, quæ per reliquas tribus dispergebatur.

2. Porrò Deus in stipendium pro ministerio, liberaliter illis concessit, quæ sequuntur. Primò, vt haberent quadraginta octo vrbes cum agris suis, ad pastum iumentorum (Num. 35. 1.) Secundò, vt aliarum tribuum decimis alerentur. Tertiò, vt acciperent primitias. Quartò, vt haberet oblationes, quæ fiebant à populo. De his singulis breuiter agendum est.

3. Igitur vrbes quadraginta octo, erant hæc. 1. Hebron. 2. Lobna. 3. Iether. 4. Estemo. 5. Holon. 6. Dabir. 7. Ain. 8. Iera. 9. Bethsames. 10. Gabaon. 11. Habaë. 12. Anathoth. 13. Almon. 14. Sichem. 15. Gazer. 16. Cibsam. 17. Bethoron. 18. Eltheco. 19. Gabathon. 20. Aialon. 21. Gethremmon. 22. Thannach. 23. Gethremmon. 24. Gaulon. 25. Bosra. 26. Cefion. 27. Dabereth. 28. Iaramoth. 29. Engannim. 30. Masal. 31. Abdon. 32. Halcath. 33. Rohob. 34. Cedès. 35. Hammoth Dor. 36. Carthan. 37. Iecnan. 38. Cartha. 39. Damna. 40. Naalol. 41. Bofor. 42. Iaser. 43. Iethson. 44. Mephaad. 45. Ramoth in Galaad. 46. Manaim. 47. Hesebon. 48. Iazer.

4. Ex his 48. ciuitatibus, tredecim primæ datæ sunt Sacerdotibus; reliquæ Leuitis (Iosue 21.) Porrò ex omnibus, sex erant ciuitates refugij, quarum nomina recensentur Iosue 20. versu 7. Sunt autem hæc. 1. Cedès in Nephthali. 2. Sichem in Ephraim. 3. Hebron in Iuda. 4. Bofor in Ruben. 5. Ramoth in Galaad. 6. Gaulon in Manasse. Tres primæ citra, reliquæ trans Iordanem (Iosue

21. 7.) Omnes æquali spatio inter se distabant. (Deut. 19. versu 7.) Omnes stræ erant in montibus, vt eminus videri possent, excepta Bosor, quæ sola erat in plano, sed tamen patente loco & conspicuo. Iosue 21. 8.

De Decimis.

5. Duo certa sunt; duo controuersa. Primò certum est, Leuitas accepisse decimas fructuum, pecorum, & iumentorum à filiis Israël, id est, ab aliis tribubus, vt patet ex illo Num. 18. versu 21. *Filiis autem Leui dedi omnes decimas Israël in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi in tabernaculo federis.* Secundò, certum est, Leuitas ex his decimis, quas accipiebant ab aliis tribubus, iterum dedisse decimas summo Sacerdoti seu Pontifici, id est, dedisse decimas decimarum, vt patet ex eodem capite versu 26. *Præcipe Leuitis, atque denuncia; Cum acceperitis à filiis Israël decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerite Domino, id est, decimam partem decimæ, vt reputetur vobis in oblationem primitiuorum: tam de areis, quam de torcularibus, & vniuersis, quorum accipitis primitias, offerite Domino, & date Aaron Sacerdoti.*

6. Prior controuersia est, An Leuitæ communiter dicti, (id est, tota tribus Leui, vt complectitur Leuitas propriè dictos, Sacerdotes, & Pontificem;) an potius Leuitæ propriè dicti, quatenus distinguntur à Sacerdotibus & Pōtifice, acceperint decimas ab aliis tribubus filiorū Israël? Abulensis & quidam alij intelligunt de Leuitis propriè

propriè dictis. Alij rectius cum Iosepho de Leuitis communiter dictis, id est, de tota tribu Leui. Quod colligitur ex illo 2. Esdræ 10. versu 37. *psf Leuita decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum. Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis Leuitarum. Et Leuita offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri. Igitur Leuitæ & Sacerdotes simul accipiebant decimas à filiis Israël; & postea Leuitæ ex suis decimis dabant alias decimas Sacerdoti, seu Pontifici. Hinc iam oritur.*

7. Posterior controuersia, an decimæ decimarum, quæ dabantur à Leuitis propriè dictis, datæ fuerint soli Pontifici, seu summo Sacerdoti, an generatim omnibus Sacerdotibus? Lyranus & Abulensis putant soli Pontifici fuisse datas, ex illo Numer. 18. 29. *Date Aaron Sacerdoti.* Iosephus non solum Pontifici, sed generatim omnibus Sacerdotibus. Alij denique soli quidem Pontifici datas fuisse, sed ad custodiendum & distribuendum Sacerdotibus, iuxta illud Numer. 18. 8. *Locutus est Dominus ad Aaron; Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum, id est, vt custodias & distribuas filiis tuis Sacerdotibus: sicut mox sequitur; Omnia, quæ sanctificantur à filiis Israël, tradidi tibi & filiis tuis, pro officio Sacerdotali legitima sempiterna.* Quò etiam spectat illud 2. Esdræ 10. 38. *Leuita offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad Gazophylacium in domum thesauri, id est, vt custodiatur in Gazophylacio, & inde Sacerdotibus suo tempore distribuatur.*

8. Igitur summa omnium hæc est. Tribus Leui, quæ tota erat diuino seruitio consecrata, accipiebat decimas ab aliis tribubus, quæ erant laicæ. Porrò cum in tribu Leui essent tria hominum genera, nempe Leuitæ propriè dicti Sacerdotes, & Pontifex; Leuitæ ex suis decimis dabant iterum decimas Pontifici & Sacerdotibus, quia hi in altiori gradu & ordine seruibant Deo, quam Leuitæ; ac proinde sicut plus honoris, sic etiam plus bonorum temporalium pro sustentatione illis debebatur.

9. Pro maiori explicatione eorum, quæ dicta sunt, notandum est, apud Hebræos fuisse tria decimarum genera. Primum earum, quas cæteræ tribus singulis annis tenebantur dare tribui Leuiticæ pro sustentatione. De his iam dictum est. Alterum earum, quas singuli Patresfamilias debebant quotannis apud se seruare, & postea cum Leuitis comedere in loco, vbi erat Tabernaculum vel templum, idque tribus anni temporibus, nempe in Paschate, Pentecoste, & festo Tabernaculorum. De his intelligendum est illud Deuter. 14. 22. *Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis, qui nascuntur in terra per annos singulos, & comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit, ut in eo nomen illius inuocetur, &c.* Tertium earum, quas tertio anno singuli separare debebāt in propriis domibus, & cum Leuitis, peregrinis, pupillis, & viduis communicare, iuxta illud Deuter. 14. 28. *Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus, que nascuntur tibi eo tempore, & repones intra ianuas tuas. Venietque Leuites, qui aliam non habet partem, nec possessionem tecum, & peregrinus, ac pupil*

pupillus, & vidua, qui intra portas tuas sunt, & comedent & saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus. Et Deuter. 26. 12. *Quando compleueris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis Leuitæ, & aduenæ, & pupillo, & vidua, ut comedant intra portas tuas, & saurentur.* Igitur Leuitæ, tametsi omnium harum decimarum essent aliquo modo participes; tamen ex primo genere potissimum sustentabantur, ut dictum est.

De primitiis & primogenitiis.

10. Soli Sacerdotes & Pontifex, non autem Leuitæ propriè dicti, accipiebant primitias & primogenita à filiis Israël. Porrò primitiæ soluebantur ter in anno, ut notant Lyranus & alij. Primò in Paschate, de nouis spicis. Secundò in Pentecoste, de nouis panibus. Tertiò in Septembri in festo Tabernaculorum, de nouis fructibus. Nam illis tribus anni temporibus tenebantur omnes mares venire ad locum, quem elegerat Dominus. (Deuter. 16. 16.)

11. De primitiis spicarum, quæ in Paschate offeriebantur, intelligitur illud Leuit. 23. 10. *Cum ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis; & messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ, ad Sacerdotem, qui eleuabit fasciculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis, altero die Sabbathi, & sanctificabit illum.* Ritus autem offerendi describitur Leuit. 2. 14. his verbis. *Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc virentibus, torrebis igni, & confringes*

in morem farris, & sic offeres primitias tuas Domino, fundens supra oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini est.

12. De primitiis panum, quæ offerebantur in Pentecoste, intelligitur illud Leuit. 23. 15. *Numrabitur ergo ab altero die Sabbati, in quo obtulistis manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas, usque ad alteram diem expletionis hebdomada septima, id est, quinquaginta dies: & sic offeretis ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis simila fermentata, quos coquetis in primitias Domini, &c.*

13. De primitiis nouorum fructuum, quæ offerebantur in Septembri, intelligitur illud Num. 18. 13. *Vniuersa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in usus tuos, qui mundus est in domo tua, vescetur eis. Et Deuter. 18. 4. Dabunt Sacerdoti primitias frumenti, vini & olei. Et Deuter. 26. 2. Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & panes in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, accedesque ad Sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, &c.*

14. Est autem magna differentia inter hæc tria genera primitiarum. Primò, quia primitiæ in Paschate erant ex solis spicis: in Pentecoste, ex solis panibus: in Septembri, ex variis terræ fructibus. Secundò, primitiæ spicarum dabantur in ipsa collectione fructuum terræ, nec ulli licebat quicquam comedere de nouis fructibus, antequam primitiæ spicarum Deo oblatae essent. (Leuitic. 23. 14.) At primitiæ in Pentecoste, & Septembri, offerebantur ex fructibus iam collectis, & domi asservatis. (D. August. quæst. 32. super Numeros.)

Tertiò,

Tertiò, Primitiæ panum & fructuum cedebant integrè in usum Sacerdotum; primitiæ verò spicarum non integrè. Nam vnus manipulus spicarum consumebatur per modum sacrificij; reliqui comedebantur à Sacerdotibus.

15. Potro, sicut primitiæ, sic etiam primogenita dabantur Pontifici & Sacerdotibus. Exod. (13. 2. & Num. 3. 13.) Erant a. tria genera primogenitorum: alia hominum; alia pecorum mundorum; alia immundorum. Igitur singula primogenita primi & tertij generis redimebantur pretio quinque Siclorum, quod dabatur Sacerdotibus; Primogenita secundi generis, per se illis offerebantur. (Num. 18. 15.)

De Oblatis.

16. Per oblata, generatim loquendo, intelliguntur ea, quæ à filiis Israël offerebantur Deo in usum Sacerdotum. Erant autem triplicia. Nam quædam ex præcepto offerebantur, vt decimæ, primitiæ, & primogenita, de quibus iam dictum est. Alia sponte & ex mera deuotione: alia denique ex voto. De hoc duplici genere multa habentur Leuit. 22. 18. Leuit. 23. 38. Num. 15. 3. & alibi. Hæc iterum erant varia. Nam quilibet, vel sponte, vel ex toto poterat offerre hostias, libamenta, panes, pecuniam, & quæ similia sunt. Id autem potissimum fiebat in tribus anni temporibus, vt supra dictum est, nempe in Paschate, Pentecoste, & festo Tabernaculorum. Tunc enim tenebantur venire omnes ad locum, vbi erat Templum vel Arca propitiatorij. (Deut. 16. 16.)

17. Ex

17. Ex dictis colligi potest, quam diuites fuerint Sacerdotes in Veteri Testamento, præ aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à duodecim tribubus Israël. Vbi notandum est, præter tribum Leui fuisse duodecim tribus filiorum Israël, nempe tribum Ruben, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephthali, Ephraim, Manasse, Benjamin. Igitur singulæ hæ tribus diuidebant sua bona in decem partes, & vnã dabant tribui Leui, reliquis nouem sibi reseruatis. Quo fit, vt tribus Leui multo fuerit ditior, quam cæteræ. Nam singulæ cæterarum habebant tantum nouem partes; Tribus autem Leui duodecim. Præter has decimas, quæ communes erant omnibus in tribu Leui, Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Leuitis; & sic non solum erant ditiores, quam homines aliarum tribuum, sed etiam quam Leuitæ. Deinde accedebant primitiæ, primogenita, oblata; quæ si omnia computentur, in magnum thesaurum excrescere necesse erat redditus & possessiones Sacerdotum.

QVÆSTIO VII.

An Sacerdotes & Pontifex aliquando debuerint seruare continentiam ab vxoribus?

1. **R**espondeo. Iure diuino debebant seruare continentiam ab vxoribus, pro toto eo tempore, quo in tabernaculo vel templo ministrabant. Hoc testantur Scripturæ & Patres. Ex Scripturis habemus aliquot testimonia. Primum,

Exodi 19. 22. *Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, id est, abstineant ab vxoribus.* In eo enim potissimum consistebat sanctificatio, vt patet ex eodem capite. Nam v. 10. dicebat Deus ad Moysen, *Vade ad populum, & sanctifica illos hodie & cras, lauenteque vestimenta sua.* Moyses autem intellexit illam sanctificationem de abstinentia ab vxoribus. Nam mox accedens ad populum, & explicans illi voluntatem Dei, dixit: *Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus vestris.* Vbi notandum est, illam sanctificationem, seu abstinentiam ab vxoribus, de qua agitur citato capite, tam populo, quam Sacerdotibus fuisse præceptam; quia tam populus, quam Sacerdotes debebant audire promulgationem legis Mosaicæ, & ad illam toto biduo se disponere per abstinentiam ab vxoribus, & per lotionem vestimentorum, & castorum purgationem. Speciali tamen titulo præceptam fuisse Sacerdotibus, pro omni eo tempore, quoungebantur officio Sacerdotali, siue orando pro populo, siue hostias & sacrificia offerendo, siue aliquod aliud sacrum ministerium exhibendo. Hoc enim significatur illis verbis: *Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur.* Nam tunc dicebantur accedere ad Dominum, quando vel erant oraturi, vel sacrificium oblaturi, vel aliquid simile facturi.

2. Secundum testimonium. 1. Reg. 21. 1. *Venit autem Dauid in Nobæ ad Achimelech Sacerdotem.* Et infra: *Respondens Sacerdos ad Dauid, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus.*

lieribus. Et respondit David Sacerdoti, & dixit ei: Equidem si de mulieribus agitur, continemus nos ab heri & nudius tertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hac polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Hic vides, non licuisse comedere panem sanctum, nisi premissa sanctificatione, quæ in duobus consistebat. Primò, ac potissimum, in abstinentia ab vxoribus. Secundò, in purificatione corporis, si quid maculæ in via contraxisset. Et certè si homines laïci debebant hoc modo sanctificari, multo magis Sacerdotes; quippe qui ad maiorem puritatem, ratione status ac officij, obligantur.

3. Quod sic ulterius declaro. Duo hic præcepta distinguenda sunt. Vnum, quo laïci prohibebantur comedere panes sanctificados, vel, vt alibi vocantur, panes propositionis. De quo Christus Matthæi 12.3. *Non legistis, quid fecerit Dauid, quando esurir, & qui cum eo erant: quomodo intravit in domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his, qui cum eo erant, nisi solis Sacerdotibus?* Alterum, quo iuebantur abstinere ab vxoribus, qui manducauri erant huiusmodi panes. De hoc quæstio est, quosnam obligauerit? Aliqui putant obligasse solos laïcos. Ego contra, obligasse etiam Sacerdotes. Et quidem per se, & primario, Sacerdotes. Quod tripliciter probò. Primò, ex dictis, quia Sacerdotes tenebantur ad maiorem puritatem, quam laïci. Secundò, quia esus panum propositionis per se pertinebat ad solos Sacerdotes: etiam sanctificatio requisita ad esum istorum panum per se pertinebat

bat ad solos Sacerdotes. Vnde sicut laïci non poterant comedere huiusmodi panes, nisi tantum per accidens, & in casu necessitatis; ita non tenebantur se sanctificare, nisi tantum per accidens, & in casu necessitatis. Tertio, quia si præceptum de abstinentia ab vxoribus pertinuerit ad solos laïcos; vel fuisset illis datum à Deo, antequam Achimelech loquebatur cum Dauide; vel ab ipso Achimelech, cum iam loqueretur cum ipso: Non prius, quia nusquam legimus in scriptura, quod Deus dederit tale præceptum pro solis laïcis, antequam Achimelech loquebatur cum Dauide. Nec posterius, quia Achimelech, cum dicebat Dauidi: *Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus;* non dabat nouum præceptum, sed supposebat iam ante à Deo datum esse. At non erat aliud à Deo datum, nisi quo Sacerdotes obligabantur abstinere ab vxoribus, quotiescunque fungerentur officio Sacerdotali, seu quotiescunque aliquid sacri ministerij, siue orando, siue hostias offerendo, siue panes sanctos comedendo, peragerent. Itaque sensus Achimelech est hic: Vobis quidem non licet comedere panes sanctificados, sed solis Sacerdotibus: Si tamen vultis propter præsentem necessitatem comedere, cum alij panes haberi non possint, necesse est, vos ea puritate & sanctitate id præstare, qua Sacerdotes facere consueverunt, qui abstinent ab vxoribus, quotiescunque huiusmodi panes comesturi sunt. Idem ergo à vobis exigo.

4. Tertium testimonium. 1. Paralip. 24.7. *Exiit autem fors prima Ioiarib; secunda Iedei, tertia Harim, &c. vbi recensentur viginti quatuor familiae*

familiæ Sacerdotū, qui per vices debebant ministrare in domo Domini, iuxta illud Luc. 1. 5. Fuit Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia. Et paulo post: Factum est autem, cum Sacerdotio fungeretur in ordine vicis sue, ante Deum, secundum consuetudinem Sacerdotij, sorte exiit, ut incensum poneret. Constat autem Sacerdotes, quando ministrabant Domino secundum vicem suam, debuisse multos dies perseverare in ministerio. Nam ibidem versu 23. de Zacharia sic legimus: Et factum est, ut impleti sunt dies officij eius, abiit in domum suam. Plerique authores putant fuisse octo dies unicuique destinatos, nempe à Sabbato vsque ad Sabbatum, ut Iosephus, Ambrosius, Theophylactus, & alij apud Maldonatum in Commentario illius loci. Et colligitur ex illo 2. Paralip. 23. 8. Fecerunt ergo Leuita, & vniversus Iuda iuxta omnia, qua praeceperat Ioiada Pontifex: & assumpserunt singuli viros, qui sub se erant, & veniebant per ordinem Sabbati cum his, qui impleuerant Sabbatum, & egressuri erant.

5. Igitur Sacerdotes per octo dies, relictis domibus & vxoribus suis, permanebant in templo, & ibi ministrabant. Et quidem tempore sacrificij erant in ea parte templi, vbi sacrificia offerebantur. Reliquo tempore habitabant in atrio templi, in domunculis ad id destinatis: quo non licebat vxores introducere. Vnde consequens est, debuisse à cohabitatione vxorum abstinere. De qua re sic scribit Siricius Papa in Epistola ad Himerium Tharacensem Episcopum cap. 7. Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, praeceptorque vxorum, si assumat, quod in lege Moysis passim

passim sacris ordinibus à Domino laxata sint frena luxuria, cur eos, quibus committebantur Sancta Sanctorū, praeuocet, dicens: Sancti estote, quia & ego Sanctus sum Dominus Deus vester? Cur etiam procul à suis domibus, anno vicis sue, in templo habitare iussi sunt Sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus possent carnale exercere commercium, ut conscientia integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus etiam, expleto deseruicionis sua tempore, vxorius vsus solius successione causa, fuerat relaxatus, quia non ex alia, nisi ex tribu Leui, quaequam ad Dei ministerium, fuerat praeceptus admitt. (tom. 1. concilior.)

6. Idem, quod ad rem attinet, sentiunt alij Patres. Hieron. l. 1. contra Iouinianum lōgē post medium: Nam & in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus, ab vxoribus separati; & vinum & ficeram non bibebant, quae solent libidinem prouocare. Similia habet Innocentius I. Epist. 2. ad Victricium Rhotomagensis Episcopum cap. 9. Et Beda in capite primo Lucae.

QVÆSTIO VIII.

Quanta fuerit authoritas Pontificis apud Populum?

1. **R**espondeo. Deus multis modis in veteri testamento voluit Pontifici astruere & conciliare authoritatem apud populū. Primò, publica & solenni consecratione, quae praesente populo, durabat per septem dies. Secundò, vnctione sacri olei, quod in nullum vsum prophanum adhiberi poterat.

terat. Tertio, ornatu Pontificali, qui & gemmis pretiosis, & aurea lamina, & tintinnabulis aureis, & malis punicis, omnem alium ornatum, etiam regium lōgè superabat. Quarto, magna copia reddituum annuorum, quæ quidem apud illum populum magni erat momenti. Quinto, frequenti colloquio cum Deo, præsertim in rebus dubiis proponendis. Sexto, variis ac illustribus miraculis. Ex his aliqua recensebo.

2. Primum contigit in primo sacrificio, quod Aaron obtulit in suo Pontificatu. Tunc enim ignis de cælo descendit, qui coram populo holocaustū deuorauit. Quo miraculo ostendit Deus se approbare Sacerdotium seu Pontificatum Aaronis, Leuitici 9. 24. Apparuitque gloria Domini omni multitudi: Et ecce egressus ignis à Domino, deuorauit holocaustum, & adipem, qui erant super altare. Quod cum vidissent turba, laudauerunt Dominum, ruentes in facies suas. Vide simile exemplum 3. Reg. 18.

3. Secundū contigit in seditione Core, Dathan, & Abiron, qui cum suis sociis viui à terra absorpti sunt, eo quod rebellionem excitassent contra Primatū Moylis & Aaronis Num. 16. 1. Ecce autem Core, & Dathan, atque Abiron suorum xxviii contra Moysem, alique filiorum Israël ducem quinquaginta viri proceres Synagoga, & qui tēpore Cōnū per nomina vocabantur. Cumque steteret aduersū Moyse & Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorū est, & in ipsis est Dominus. Cur eleuamini super populum Domini? Et infra v. 31. Cōfestim disrupta est terra sub pedibus eorum, & aperies os suū deuorauit illos cū tabernaculis suis, & uniuersa substantia eorum, & descenderūtque viui in infernū.

4. Tertiū contigit in seditione populi, qui partim incendioperiit, partim per intercessionē A-

ronis saluatus est. Num. 16. 4. 1. Murmurauit autem omnis multitudo filiorum Israël contra Moysen & Aaron, sequenti die dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cumque oriretur seditio, & tumultus increceret, Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod, postquā ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. Dixitque Dominus ad Moysen: Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum & hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens citò ad populum, ut roges pro eis: iam enim egressa est ira à Domino, & plaga desecuit. Quod cum fecisset Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudinem, quam iam vastabat incendium, oblitus thymiama, & stans inter mortuos ac viuentes pro populo deprecatus est, & plaga cessauit. Fuerunt autem, qui percussi sunt quatuordecim millia hominum, & sepungenti absque his, qui perierunt in seditione Core.

5. Quartum contigit circa virgam Aaronis, hoc modo. Cum populus sæpè murmuraret cōtra Aaronem Pontificē, & aliæ tribus filiorū Israël agrè ferrent, quod ex sola tribu Leui assumeretur Pontifex, qui aliis omnibus imperaret; voluit Deus in posterum præcauere huiusmodi murmura, & manifesto signo declarare, Aaronem legitime à se electum esse, cui omnes tanquam summo Sacerdoti deberent obsequi. Itaque mandauit Mosi, ut acciperet duo decim virgas à duodecim tribub. Israël, in quibus singulis notata essent singula nomina Tribuum Israël. Has cum virga Aaronis poneret in Tabernaculo testimonij, & sequenti die iterum produceret, tunc enim fore, ut vna ex omnibus miraculosè floreret, & is deinceps, cuius virga flo-

tuisset, tāquam legitimus Pontifex haberetur. Factum est sequenti die, sola virga Aaronis inuenta est germinasse, turgentibus gemmis emisisse flores, qui foliis dilataris, in amygdalas deformati viscebantur. Ex quo omnes manifestè collegerunt, deinceps soli Aaroni, tanquam Pontifici à Deo electo & designato, non autem aliarum tribuum Principibus, in rebus ad Deum spectantibus, obtemperandum esse. Et ne posteros id lateret, mandauit Deus, vt virga Aaronis, ad perpetuam rei memoriam, in Arca conseruaretur. Hæc omnia habentur Numer. 17. per totum.

QVÆSTIO XI.

Quæ utilitas colligi possit ex dictis?

1. **R**espondeo. Duplex utilitas potest colligi. Vna ex parte Catholicorū. Altera ex parte aduersariorum. Nam Catholici ex iis, quæ dicta sunt, sic possunt ratiocinari: Noster Pōtifex multo excellētior & dignior est, quàm fuerit Pōtifex veteris Testamenti: sicut anima perfectior est, quàm corpus; spiritus, quàm littera; imago, quàm umbra; libertas, quàm seruitus. Si ergo Hebræi, qui murmurabant contra suum Pontificē, à Deo seuerè puniti sunt; quid nobis fiet, si similiter murmuremus? Et sanè Apostolus de hac ipsa re nos præmonuit 1. Corinth. 10. 1. his verbis: *Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari: & omnes eundem escā spiritalē mādaucauerunt, & omnes eundem potū spiritalē biberūt, (bi-*

bebāt autem de spiritali consequente eos petra: petra autē erat Christus.) Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo: nam prostrati sunt in deserto. Hac autē in figura facta sunt nostri, vt non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt: neque idololatra efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodū scriptum est: Sedit populus māducare & bibere, & surrexerunt ludere: neq; fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderūt vna die viginti tria millia. Neque tenteris CHRISTVM, sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpētib; perierunt. Neq; murmuraueritis, si ut quidam eorū murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis: Scripta sunt autem ad correptionem nostrā, in quos fines seculorum deueniunt.

2. Ex quibus verbis tria colligimus, quæ maxime huc spectāt. Primum est, quod omnes Hebræi magnis beneficiis à Deo affecti fuerint. Nam omnes miraculosè transierunt mare rubrum; omnes sub nube protecti sunt; omnes biberunt ex petra consequente. Alterum, quod multi illorum abusi sint beneficiis sibi concessis, & ingrati in Deum extiterint. Et nominatim, quod aliqui murmurauerint contra Moysem & Aaronē Pontificem. Tertium, quod propterea grauiter à Deo puniti sint. Hinc infert Apostolus, Si nos Christiani, qui maiora beneficia à Deo cōsecuti sumus, peccemus in Deum, & nominatim si murmuremus cōtra Pontificem, fore vt multò grauius à Deo puniamur. Et sic est. Maneamus ergo coniuncti cum Pontifice & Episcopis, & sequamur cōsiliū eiusdem Apostoli, qui nos alibi sic hortatur: *Obedite præpositis vestris, & subiaceat eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationē pro animabus vestris reddituri, vt cum gaudio hoc fa-*

ciant, & non gementes. Hoc enim non expedit vobis.
(Hebræor. 13. versu 13.)

3. Aduersarij sic possunt ratiocinari. Certè, si prudenter æstimemus ea, quæ in veteri Testamēto scripta sunt de Pontifice Hebræorum; iniquè agimus cum Pontifice Romano, & in multis eum accusamus, vbi innocens est. Primò, obiicimus illi arrogantiam, quod *Pontificem Maximum* se appellet. Et tamen constat hunc titulum concessum fuisse in veteri Testamento: & quidem ab ipso Deo. Sic enim legimus Leuit. 11. versu 10. *Dixit Dominus ad Moysen: Pontifex, id est, Sacerdos Maximus, inter fratres suos caput suum non discooperiet.* Qui titulus frequenter reperitur in libris Machabæorum, & in Euangelio sub hac voce, *Summus Sacerdos*. Si ergo Pontifici in veteri Testamento licuit vsurpare hunc titulum, cur in nouo non liceat, præsertim cum Pontifex in nouo maior & excellentior sit, quàm fuerit in veteri?

4. Secundò, obiicimus illi pompâ & splendorem in ornatu Pontificali. Et tamen scimus Pontificem in veteri Testamento ex peculiari Dei institutione, gestasse purpuram, hyacinthū, byssum, tintinnabula aurea, & mala punica in sacra veste: Tiaram cum aurea lamina in capite: Duodecim gemmas in pectore: Duos lapides onychinos in humeris auro inclusos. An etiam Deum accusabimus, qui hunc tam rarum & insignem ornatum præscripsit Pontifici in Synagoga Hebræorum? Dicamus potius cum Dauide: *Dilexi decorem domus tuae.* Nec vsurpemus illam Iudæ proditoris vocem: *Vt quid perditio hac?*

5. Tertio, obiicimus ipsi diuitias & potentiam tempo

De Ministris Synagoga Ordinariis. 163
temporalem. Sed immeritò. Nam constat, Pontificem in veteri Testamento fuisse longè ditissimū: & quidem Deo sic disponente. Accipiebat decimas à duodecim tribubus Israël: decimas decimarum à Leuitis: primitias, primogenita, & oblationes à toto populo. Sanè, si Pontifex Romanus singulis annis acciperet decimas omnium bonorum à toto orbe Christiano: si decimas decimarum ab Ecclesiasticis & Religiosis: si denique primitias, primogenita, & oblationes omnium fidelium; fortasse ditior esset, quam modo est. Si ergo Deus in veteri Testamento voluit Pontificem hoc modo locupletare; cur nos similem fortunam inuidemus Pontifici in nouo Testamento?

6. Quartò, obiicimus illi nimiam autoritatē, qua vtitur in Ecclesia Christi. In quo similes sumus Hebræis, qui etiā suum Pontificem Aaronem hac columnia onerabant. Sed Deus, & miraculo, & vltione testatus est, se velle, vt omnes Aaroni obedirent. Quid ergo nos volumus & morimur? Singuli superiores esse non possumus. Vnum aliquem esse necesse est qui alijs præsit. Si is Pontifex est, quid molesti illi sumus? Nimirum hæc nostra cœcitas, & infirmitas est, vt semper aliquid carparamus. Et certum est, si abrogato Pontifice, Rex aliquis vel Imperator præset omnibus in Ecclesia, simili calumniæ fore obnoxium. Igitur posthac moderatius agendū nobis est, & si verè Christiani esse volumus, ab omni iniqua criminatione abstinendū.

7. Quintò, obiicimus illi, quod gloriatur de continua serte & successione suorum antecessorū in Ecclesia Romana. At nihil culpæ hic est. Nam etiam in veteri Testamēto successio Pontificū ac-

curatissimè seruata est, & speciali miraculo à Deo confirmata. Voluit enim Deus successione Pontificum manere in tribu Leui, & nullo modo trāsire in alias tribus. Et in eius rei perpetuam memoriam effecit, vt virga solius Aaronis, nō autem virgæ aliarum tribuum, repentè floresceret, & frondescens in Arca Testamenti conseruaretur. Nos hic impingimus. Nam relicta legitima successione, quæ est in Ecclesia Romana, instituiamus novos ministros, qui alios ante se nullos agnoscunt. In quo similes sumus Ieroboamo, qui ascituit Sacerdotes, qui non erant de tribu ac successione Leui. (3. Reg. 12.)

8. Sextò, obiicimus illi, sicut & aliis Sacerdotibus, cœlibatum, & vrgemus matrimonium. Sed profecto non alia de causa, quam vt nostram lasciuiam & turpitudinem excusemus. Alioqui, si ex veteri Testamento pensanda res est, sic argumentari oportebat: Pontifex & alij Sacerdotes Leuitici, propter sanctitatem officij, quod gerebant, tenebantur abstinere ab vsu matrimonij toto illo tempore, quo in tabernaculo vel templo ministrabant: At in nouo Testamento maior est sanctitas officij Sacerdotalis; & in illo officio affiduè versandum illis est: Ergo magis debent colere castimoniam vitæ, quam in veteri Testamento factum est. At nos Lutherani & Calvinistæ id non facimus, quia nulla habita ratione ministerij nostri, manemus in perpetuo matrimonij vsu, non minus, quam homines seculares: In qua re, nec Sacerdotes Leuiticos, nec Pontificios; sed nescio quos lasciuos ac petulcos homines videmur imitari. Præstaret sequi consilium Apostoli 1. Corint. 7. vers

7. vers. 7. *Volo omnes esse, sicut meipsum.* Et infra: *Dico autem non nuptis: Bonum est illis, si sic permaneant, sicut & ego.* Et rationem adiungit: *Qui sine vxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; Qui autem cum vxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Hoc saluberrimum documentum nos contemnimus.

9. Septimò, obiicimus illi, quod tam ipse, quàm alij Episcopi & Sacerdotes, solemni ritu vngantur & consecrentur: & per contemptum solemus appellare vnctos Sed parùm prudenter. Nam constat, Deum in veteri Testamento præcepisse, vt Pontifex in capite vngeretur oleo sanctæ Vnctionis. Et similiter, vt tam Pontifex, quàm Sacerdotes, & eorum vestimenta, sanguine & oleo aspergerentur. Et quanquam huiusmodi ceremoniæ, quæ in veteri Testamento seruatae sunt, non necessario seruari debeant in nouo; tamen cum à Deo introductæ & approbatæ fuerint; malæ esse nō possunt. Cur ergo vel easdem, vel similes vsurpari non liceat, si bono fine & intentione adhibeantur? Alioqui quid dicemus de vnctione Regum & Imperatorum in nouo Testamento? An & illa repudianda est? Nemo hoc dixerit. At si illam retinere fas est, cur in alteram tam iniqui sumus? Nostri Ministri, qui sine vnctione & consecratione, sine successione & vocatione, vel ex tonstrinis, vel ex popinis, in officia Ecclesiastica subito sese ingerunt; nullum possunt proferre exemplū ex tota antiquitate, quo tueri se queant.